Hånd, eller hånd i hanske?

Hansker – til rett tid!

FHI
Folkehelseinstituttet

Hanskebruk i kommunehelsetjenesten

Nasjonal arbeidsgruppe for markering av 5. mai 2021

#håndhygiene2021

Regionale kompetansesentre i smittevern

Innhold

1. Innledning
2. Om håndhygienemodellen
3. Indikasjoner for håndhygiene
4. Bruk av hansker
5. På- og avkledning av hansker
6. Bruk av hansker på isoleringsrom
7. Oppsummering
8. Referanser

Innledning

Hansker skal beskytte personell i kommunehelsetjenesten for eksponering av kroppsvæsker og eventuelle smittestoffer. Hansker er et ekstra tiltak i tillegg til håndhygiene. Hansker kan ikke benyttes for å redusere eller for å ikke utføre håndhygiene, kun som et supplement. I helsetjenesten benyttes hansker oftere enn hva det er behov for, og det er derfor viktig å sette fokus på NÅR og HVORDAN hansker skal benyttes.

Pasientsonen

Pasientsonen: består av pasienten og gjenstander i pasientens umiddelbare nærhet, som sengegjerde, nattbord, sengetøy, stol og annet medisinsk utstyr.

Overflatene i pasientsonen inneholder mikrober fra pasientens egen flora. Etterlevelse av de fem indikasjonene for håndhygiene forebygger overføring av disse mikrobene til helsetjenesteområdet.

Helsetjenesteområdet

Helsetjenesteområdet: omfatter alle flater utenfor pasientsonen til pasient X. Det inkluderer andre pasienter og deres pasientsoner og det øvrige miljøet i helseinstitusjonen.

Helsetjenesteområdet er karakterisert av nærvær av forskjellige og tallrike mikrobearter,
inkludert multiresistente organismer.

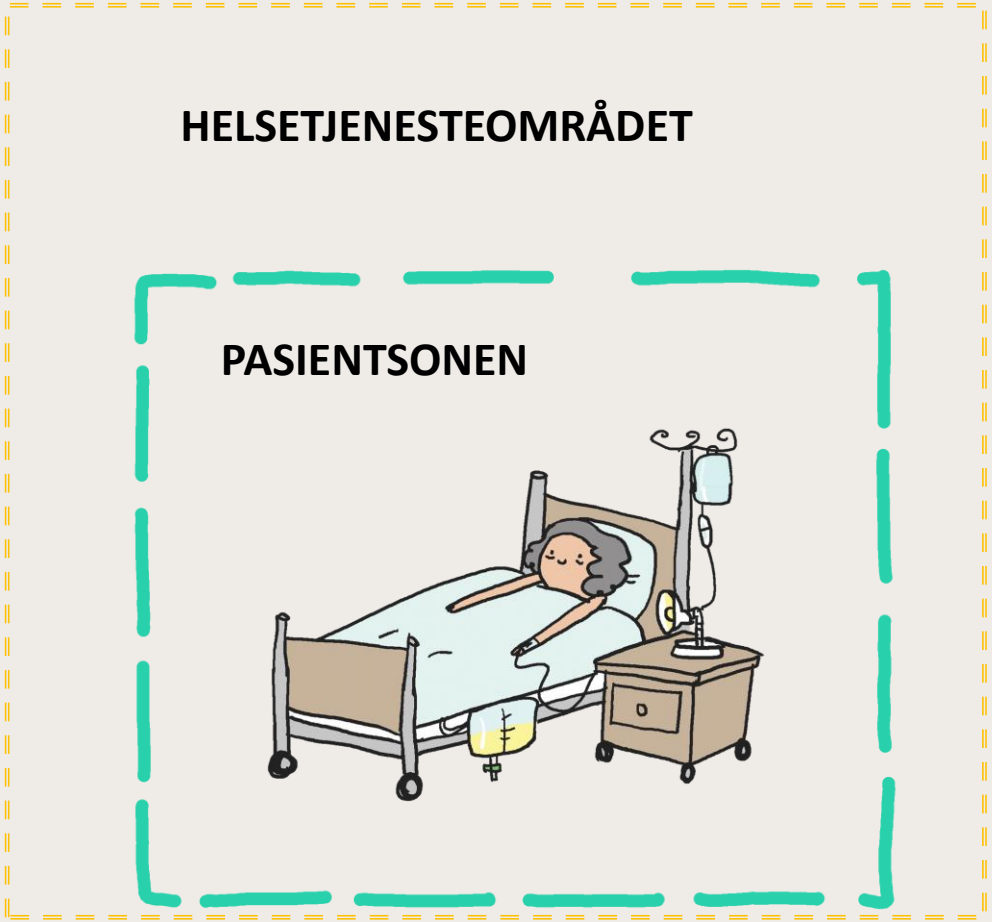

Indikasjoner for håndhygiene endres ikke tross at hansker benyttes

- hanskebruk erstatter ikke håndhygiene

Indikasjonene viser når håndhygiene under pleie/behandling

1. Før kontakt
   med pasient eller pasientens omgivelser
2. Før rene/aseptiske oppgaver
3. Etter kontakt med kroppsvæsker
4. Etter kontakt med pasienten eller gjenstander i pasientsonen

Utfør håndhygiene til rett tid!

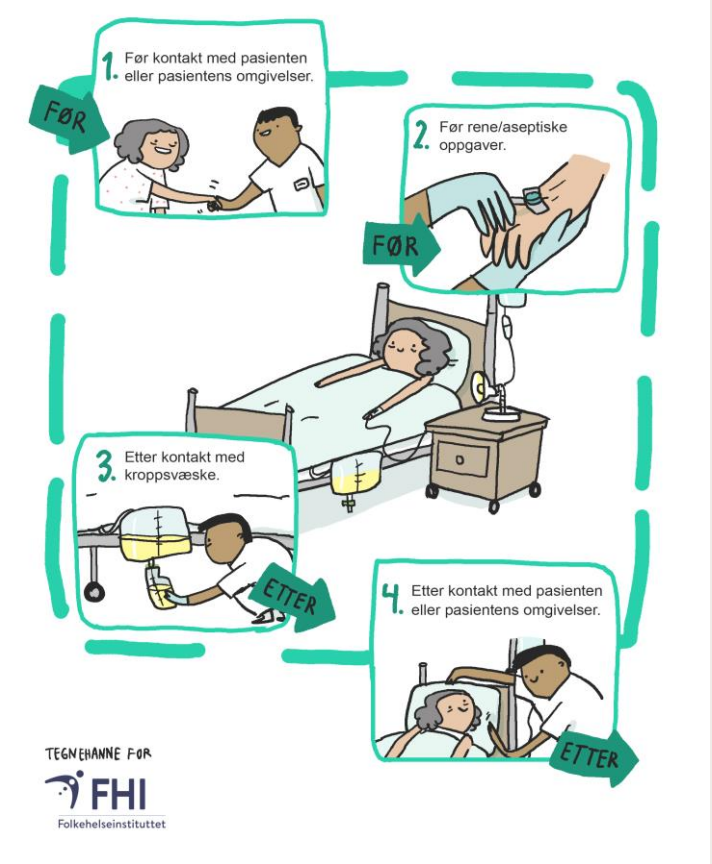

Bruk av hansker

- Rene engangshansker beskytter helsepersonells hender mot forurensing av mikroorganismer, blod og andre kroppsvæsker.
- Brukt riktig er engangshansker et viktig smitteverntiltak – brukt på feil måte kan hansker føre til økt smitterisiko.
- Hendene blir forurenset også med hansker på, og hansker erstatter derfor aldri håndhygiene.
- Behovet for håndhygiene er det samme, uavhengig av om hansker benyttes eller ikke.

Hvilke hansker bør brukes?

- Benytt hansker av lateks eller nitril, fortrinnsvis med lang[1] mansjett.
- Plasthansker og vinylhansker gir ikke tilstrekkelig beskyttelse mot smitte og anbefales ikke til bruk i helsetjenesten.

1. Dersom mangelsituasjon/utfordring knyttet anskaffelse av hansker lang mansjett, benyttes hansker med kort mansjett.

Når skal du bruke hansker?

Direkte pasientkontakt

- Når det forventes kontakt med blod, sekreter, ekskreter, slimhinner, ikke-intakt hud og ved smitte.
- Ved prosedyrer som innleggelse og seponering av perifer venekanyle, blodprøvetaking, underlivsundersøkelse, og suging av luftveier.

Indirekte pasientkontakt

- Håndtering av urent utstyr som pussbekken, bekken og urinflasker.
- Søppelhåndtering.
- Ved fjerning av søl av kroppsvæsker.
- Ved håndtering av skadelige medikamenter eller kjemikalier.

Når trenger du ikke hansker?

Direkte pasientkontakt for eksempel ved:

- Håndhilsning
- Måling av blodtrykk og puls
- Hårvask, oventil stell og påkledning
- Pasienttransport

Indirekte pasientkontakt for eksempel ved:

- Bruk av telefon og dokumentasjon på pasientkurve
- Utdeling av orale medikamenter og matservering
- Sengereiing
- Håndtering av oksygentilførsel med nesekateter/maske

Hanskebruk - VETT

- **Utfør alltid håndhygiene før du tar på hansker.**
  Berører du hanskeesken med urene hender forurenses hanskene.

- **Utfør alltid håndhygiene etter hanskebruk, også når du skal ta nye hansker på.**
  Smittestoffer kan overføres til hendene dine gjennom mikroskopiske hull i hanskene. Hendene forurenses også lett når hansker tas av.
  - Opptil 30% av helsepersonell har smittestoffer på hendene etter kontakt med smittet pasient, selv om de har benyttet hansker.

Hanskebruk – VETT

- **Bytt alltid hansker etter urene oppgaver, også på isolat.** Urene hansker sprer smitte dersom du berører omgivelsene. Bytt hansker umiddelbart etter urene oppgaver, også når du fortsetter arbeidet hos samme pasient.

- **Benytt hansker av lateks eller nitril, fortrinnsvis med lang mansjett.** Plasthansker og vinylhansker gir ikke tilstrekkelig beskyttelse mot smitte. De har dårligere barriereegenskap, strekkstyrke og passform. Lang mansjett forhindrer tilgrising av håndleddet og at det kommer vann inn i hansken.

- **Behov for hanskeskift og håndhygiene er det samme på isolat som ved annen pleie** ***(*gjelder ikke ved smitterisikogruppe 4).***

** smitterisikogruppe 4:* en biologisk faktor som forårsaker alvorlig infeksjonssykdom hos mennesker og utgjør en alvorlig fare for arbeidstakerne, det kan være stor risiko for spredning til samfunnet og det finnes vanligvis ingen effektive forebyggende tiltak eller behandling. (f.eks. Lassavirus, Kongo-krimfebervirus, Ebolavirus, Marburgvirus,)

Hanskebruk - UVETT

- **Ikke benytt hansker når det ikke er behov for det.** Hyppig bruk av hansker øker risikoen for hudirritasjon. Unødig hanskebruk gir økt mengde avfall og økt belastning på miljøet.

- **Ikke glem å ta av hanskene.** Hansker er ment for urene oppgaver. Ta av hansker og utfør håndhygiene straks uren oppgave er utført. Med urene hansker kan du overføre pasientens egne bakterier til andre steder på pasientens kropp.

Hanskebruk – UVETT

- **Ikke ta på omgivelsene med urene hansker.** Hender med urene hansker kan spre smitte ved at du berører omgivelsene, slik som gardiner og annet inventar.

- **Ikke benytt hansker på fuktige hender.** Hansker på fuktige hender øker slitasjen på huden og risiko for hudirritasjon.

- **Ikke desinfiser hanskene.** Hanskenes beskyttelsesevne forringes av såpe og alkohol. Utfør derfor aldri håndhygiene med hansker på. Hansker skal aldri gjenbrukes.

Påkledning av hansker

Utfør håndhygiene

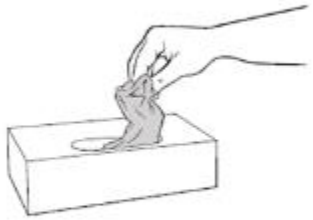

Ta en hanske ut av hanske-boksen. Unngå å berøre de andre hanskene i boksen

Hold hansken øverst i mansjetten. Berør minst mulig av hanskens utside

Ta hansken på første hånd

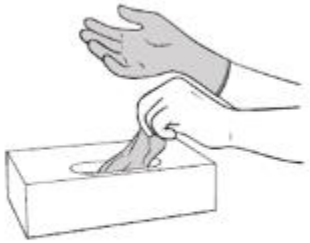

Ta en ny hanske ut av esken. Unngå å berøre de andre hanskene i boksen og berør minst mulig av hanskens ytterside med bar hud

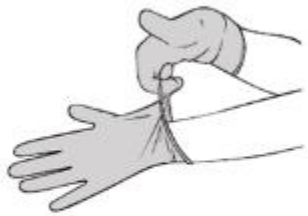

Ta på andre hanske. Unngå berøring av bar hud med den behanskede hånden

Når hanskene er tatt på, unngå unøvendig berøring av gjenstander før oppgaven utføres

Avkledning av hansker

Det finnes mange fremgangsmåter for å ta av hansker etter bruk. Det avgjørende er å hindre at hendene blir forurenset ved at de berører hanskens utside når de tas av. Det kan gjøres på følgende måte:

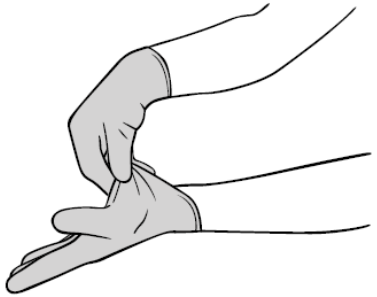

Grip utsiden av hanske-mansjetten. Dra hansken av med rolig bevegelse slik at hansken vrenges

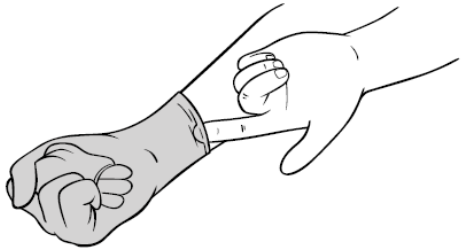

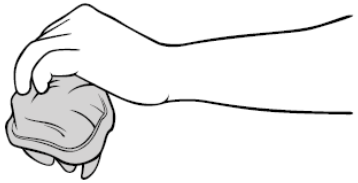

Hold hansken i den hanskebekledde hånden. Plasser pekefinger på innsiden av hanskemansjetten. Dra hansken rolig av slik at den vrenges over hansken som holdes I hånden. Kast hanskene

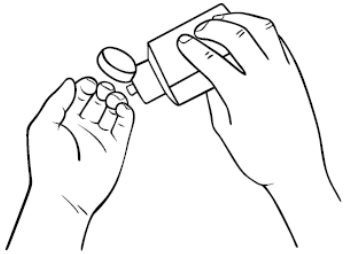

Utfør håndhygiene

Bruk av hansker på isoleringsrom

- Hansker benyttes ved all kontakt med pasienten og ved all kontakt med seng, utstyr, gjenstander og flater som kan være forurenset
- Hansker tas først på når arbeid med pasient startes opp
- Arbeidet organiseres slik at man jobber fra rent til mer urene områder
- Når man skal begynne på en **ny ren oppgave** der hansker må benyttes, tas hansker av, håndhygiene utføres før nye hansker tas på

HÅNDHYGIENE PÅ ISOLERINGSROM

TEGNEHANNE FOR

FHI

Folkehelseinstituttet

Oppsummering

- Hansker og annet beskyttelsesutstyr har god effekt når det benyttes riktig og til rett tid.
- Økt bruk av hansker fører til redusert etterlevelse av anbefalingene for håndhygiene.
- Økt bruk av hansker fører til risiko for kontaminering av inventar og utstyr som følge av at man ikke tar av hanskene rett etter at urene oppgave er utført. Dette fører til økt risiko for smittespredning!

Referanser

Nasjonal veileder for håndhygiene

Temasiden om håndhygiene i Helsetjenesten

Isoleringsveilederen